

Ἐφ. Ἐξπρές, Ἔτος 51ο, ἀρ φύλλου 14.902,
Σάβ. 30 – Κυρ. 31 Μαρτίου 2013, σελ. 37.

Θεόφραστου Σακελλαρίδη: μιὰ αἰΐζωη «Χαλιμά»!

τοῦ ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΕΩΤΣΑΚΟΥ.

Ὅγδοο 2013.

ΕΥΓΝΩΜΟΝΟΥΜΕ τὴν Ἐθνικὴ Λυρικὴ Σκηνὴ πού μετὰ τὴν «Κρητικοπούλα» τοῦ Σαμάρα, συνεχίζει νὰ νεκρανασταίνει μεγάλους μας συνθέτες τοῦ α' μισοῦ τοῦ 20οῦ αἰ., βάρβαρα ἐξαφανισμένους ἀπὸ τὸ ἀποδεδειγμένα ξενοπρόβλητο «ρεμπέτικο»: (δυστυχῶς ἀνήκομεν σὲ μιὰν ἀνησυχητικὰ παρακμάζουσα Δύση πού μᾶς θέλει σταυρωμένους στὴν Ἀνατολή...). Τὴν «Κρητικοπούλα» ἀκολούθησε ἡ ἀθῶα ἀνατολίτικη «Χαλιμά» (ἀ' ἐκτ. θέατρο Μοντιάλ, 31.8.1926) τοῦ Θεόφραστου Σακελλαρίδη (1883;-1950), 3πρακτὴ ὁπερέτα, κείμενο τοῦ δημοσιογράφου καὶ θεατρογράφου Σπύρου Ποταμιάνου (χρονολογίες γεννήσεως-θανάτου ἄγνωστες σὲ ἐγκυκλοπαίδειες καὶ Διαδίκτυο...) καὶ στίχους τραγουδιῶν τοῦ συνθέτου. Ἡ διδασκαλία μᾶς ἄφησε ἴδιαν εὐφορία μὲ τὴν ἐπανάληψη τῆς «Νυχτερίδας» τοῦ Γιώχαν Στράους σὲ σκηνοθεσία Σπύρου Εὐαγγελάτου, ἐν μέσῳ Ἀρμαγεδδῶνος παραμορφώσεων κλασσικῶν ἀριστουργημάτων ἀπὸ ψυχοπαθέστατους σκηνοθέτες, πού μετακαλοῦσε θρασύτατα δαπάναις τῶν Ἑλλήνων φορολογουμένων ὁ ἀλλοπαρμένος Ἑλληναιθίος λυρικάρχης Στέφανος Λαζαρίδης: τῆς ἐξ' ἴσου μὲ τὴν «Κρητικοπούλα» πλὴν διαφοροτρόπως ἀπολαυστικότητος «Χαλιμάς», εἶχαν προηγηθεῖ τρία «λαζαρίδεια» σκηνοθετικὰ φιάσκα («Τροβατόρε», «Μανὸν Λεσκώ», «Σικελικὸς Ἑσπερινός») ἀπὸ ἰταλοὺς «σκηνοθέτες», ζήλωτές, φεῦ, τοῦ Ἑλληναιθίους. Προσοχή!

Καίτοι τὸ ἀνατολίζον στοιχεῖο ἦταν ἀναπόφευκτο ἀπὸ αὐτὴ τὴ «Χαλιμά», ἐλάχιστα ὅμως συγγενῇ μὲ τίς «1001 Νύχτες», ἡ ὑπόθεση τοῦ Ποταμιάνου, κομπολόι κωμικῶν ἐπεισοδίων γύρω ἀπὸ ὑπόθεση

ἀνεκτὴν, ἀπέχει παρασάγγες ἀπὸ τὸν ἀκαταμάχητο μηχανισμό τῶν γαλλικῶν βωντβίλ πὺ στίς διασκευές τους χρωστᾷ ὁ Σακελλαρίδης τόσους θριάμ-βους. Ὅ,τι κυρίως γοητεύει ἀλλὰ καί, ἀπροσδοκῆτως, μὲ προβλημάτισε στὴ Χαλιμᾶ, εἶναι ἡ θαυμάσια μουσική, στὴν ὁποία, αὐτονόητα ἐπικρατεῖ τὸ γενικῶς θεωρούμενο (καλῶς ἢ καὶ κακῶς, δὲ συζητεῖται ἐδῶ) τριημιτόνιο ἢ διάστημα δευτέρας ἡϋξημένης (γαλλ. *seconde augmentée*), κατ' ἐξοχὴν γνώρισμα τῆς πάλαι ποτὲ λαγγεμένης Ἀνατολῆς. Πίσω ἀπὸ φερετζέδες καὶ μποῦργκες οὐδεὶς διέκρινε τὴν... Ἀλ Κάϊντα καὶ τοὺς Ταλιμπὰν πλὴν τοῦ ὑπογράφοντος (ἐν πάσῃ σεμνότητι!) πὺ τίς ψυχανεμιζόταν ἀπὸ τὸ 1958, διαβάζοντας τίς ἄγριες, μισογυνικότατες «1001 Νύχτες» πίσω ἀπὸ τὸ κείμενο! Τὸ τριημιτόνιο, κατὰ κύριο λόγο καὶ ἐν συνεχείᾳ οἱ λεγόμενοι ἀσύμμετροι ρυθμοί (ἐναλλαγές τριμερῶν καὶ διμερῶν μέτρων) ὅμως εἶναι διαδομένα σὲ εὐρύτατη γεωγραφικὴ περιοχὴ ἀπὸ Σερβίας μέχρι...Σουδὰν (Βορρᾶς-Νότος) καὶ ἀπὸ Μαρόκου μέχρις Ἀζερμπαϊτζάν, ἴσως καὶ ἀνατολικότερα ἀκόμη (Δύση-Ἀνατολή) καὶ χαρακτηρίζει τίς «ἐθνικὲς σχολές» πλείστων χωρῶν (συμπεριλαμβανομένης τῆς ἡμετέρας), πλὴν ἴσως τῆς μηδέποτε ὑποταγείσης στὸ Ἰσλάμ Γεωργίας!

Ἐξαιρώντας τὴ μέγιστη ἐθνικὴ ρωσικὴ σχολή, κατέληξα νὰ θεωρῶ, λόγῳ καὶ τριημιτονίου, τίς ἐθνικὲς σχολές ἀπὸ Βαλκάνια καὶ κάτω, ὡς δυνητικὴ (ὄχι πάντα!) τροχοπέδη τῆς ἀτομικότητος τῶν συνθετῶν. Στὸ Σακελλαρίδῃ, ἡ εὐφάνταστη ἐνορχήστρωση τῆς «Χαλιμᾶς» ἀπὸ τὸ ἐκλεκτὸ νέο μουσικολόγο Γιάννη Τσελίκα, μὲ βάση ἐν μέρει μόνον σωζόμενες «πάρτες» τῆς, ἀποτελεῖ ἄθλον ἀναστηλωτικῆς μουσικῆς ἀρχαιολογίας, ζωντανεμένο ἀπὸ τὴ χαρισματικὴ μπαγκέτα πολὺπλευρου ἀρχιμουσικοῦ ὅπως ὁ Γιώργος Πέτρου: ἐπικύρωσε τὴν ἀσφαλῶς ρηξικέλευθη ἀποψή μου ἀποκαλύπτοντας τὸ θρίαμβο χαρισματικότητος δημιουργοῦ, ἐπιβαλόντος τὴν προσωπικότητά του, στὸ πείσμα τοῦ τριημιτονίου. Πρωτοτυπία μὲ μελωδία προσωδιακὰ ἰδιόμορφη ἀλλὰ ὀρθότατη, διαφορετικότατα συμπαρασύρουσα ἀπὸ ὅ,τι στὸ «Βαφτιστικὸ» ἢ στὴν «Κόρη τῆς καταιγίδος». Μᾶς ἐντυπωσίασαν: Α' Πράξη: 1. Εἰσαγωγὴ+μπαλλέτο. 2. Ἑωθινὴ προσευχὴ τῆς Χαλιμᾶ (ἀραβ. *sabah* =πρωϊνὸ), ἀξιοποιεῖ τὸ τριημιτόνιο σὲ εὐγλωττὴ συμφωνικότητα. 3. Ἄρια Σάχ Ρουμάν, σὲ μείζονα τρόπο. 4. Ντουέτο Ρουμάν-Ἀμίνα, ωραιότατο. 5. Χορωδιακὸ, πάνω σὲ ἰσοκράτημα. 6. Ωραιότατη ἄρια Χαλιμᾶ, 100%

σακελλαρίδεια αξιοποίηση του τριημιτονίου! 7. Ἀριόζο Ρουμάν καὶ ντοῦ του μὲ τὴ Χαλιμᾶ, ἔπεται ὠραιότατο σόλο βιολοντσέλου καὶ 8. Ἄρια Ρουμάν πάνω σὲ ἀνδρική χορωδία πρὶν τὴ θανατική του καταδίκη. Β' Πράξη: 9. Τραγοῦδι Ἀμίνα «Μουσακᾶ, μωρὲ μουντάρη» 10. Μόνη ἀνάμνηση ποὺ ἄφησε τὸ ἔργο μετὰ τὸ 1926, τὸ ἐπόμενο τραγοῦδι τῆς «Γιάλα-γιάλα πᾶμ' ἐφέντη». 11. Τὸ ὠραιότατο φινάλε τῆς πράξεως. Γ' Πράξη: 12. Τὸ ἀριστουργηματικὸ ντουέτο Χαλιμᾶ-Ρουμάν. Γενικά γοητεύουν ἡ σκηνικότατη ἐναλλαγὴ ἀργῶν-γοργῶν ἀριθμῶν, ἡ εὐφυής καὶ...εἰρηνική (τότε λούφαζαν οἱ Ταλιμπάν...) συμβίωση Ἀνατολῆς καὶ φόξ τρόπ. Ἀποφασιστικότατος συντελεστής τοῦ θριάμβου, ἡ αξιοποίηση τῶν ὑποκριτικῶν ἱκανοτήτων κάθε μονωδοῦ καὶ ἡ ὅλη σκηνοθεσία, καὶ διακριτικότατες παρεμβολές τοῦ κειμένου στὰ καθ' ἡμᾶς, τοῦ θριαμβευτοῦ τῆς «Κρητικοπούλας» σκηνοθέτου Πέτρου Ζούλια, ὥντως *the right man in the right place!* Χάρμα ὀφθαλμῶν τὸ μοναδικό, μὲ ἀρκετὰ «κινητὰ» στοιχεῖα («οὐρανός», θρόνος, καναπές-αἰώρα κ.λ.π.) σκηνικά, ἀλλ' **ιδιαιότατα** τὰ ἱστορικῶς πιστὰ καὶ αἰθέρια φαντασμαγορικά, κοστούμια (ιδίως τοῦ μπαλλέτου: ὠραῖες χορογραφίες Φώτη Διαμαντόπουλου) τῆς Ἀναστασίας Ἀρσένη, μαζὶ μὲ τοὺς εὐστοχα ἀτμοσφαιρικοὺς φωτισμοὺς τῆς Κατερίνας Μαραγκουδάκη.

Συγγνωστὲς στὴν ὁπερέτα, κάποιες φωνητικὲς καὶ...ἐκφωνητικὲς ἀνομοιογένειες στὴ διανομή (καίτοι ὅλοι ἔδωσαν τὸν καλλίτερο ἑαυτό τους), ὑπερاناπληρώθηκαν ἀπὸ τὸ σκηνοθέτη, δεξιότεχνη ὁργανωτὴ ἑνὸς συνόλου ὅπου καθένας χωριστὰ καὶ ὅλοι μαζὶ ἀπολάμβαναν τοὺς ρόλους τους, συμπαρασύροντάς μας. Μυριάκις εὗγε στὴν ἐπιμέλεια τῶν ὑπερτίτλων πού, ὅπως ἔχουμε ζητήσει, περιλάμβαναν ΟΛΟ ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ τοῦ ἔργου, **μαζὶ** μὲ τὴν πρόζα. Ἀντάξια τοῦ ἀρχιμουσικοῦ ἡ διεύθυνση χορωδίας (Ἀγαθάγγελος Γεωργατάτος· αξιοποίησε εὐαίσθητα τὴ διαφορὰ γυναικείων καὶ ἀνδρικῶν τίμπρων). Ἀνεπιφύλακτα ἐγκωμιάζουμε τραγοῦδι καὶ ἡθοποιΐα ὅλης τῆς διανομῆς: Γεωργία Ἡλιοπούλου (Χαλιμᾶ), Εὐδοκία Χατζηγιάννου (Ἀμίνα), ἀμφότερες «οὐρί» ἀναπέμποντα στὶς Ὑβόν ντὲ Κάρλο καὶ Μαρία Μοντέζ τῆς νιότης μας, Γιάννης Χριστόπουλος (ὁ ἀγαπητότατος *jeune premier* μας ὡς Σάχ Ρουμάν), Χάρης Ἀνδριανός (ἀπολαυστικότατος Ἀλῆ Μουσακᾶς, ἀνακτορικός ἀρχιμάγειρος), Κώστας Ντότσικας (ὑποκριτικὰ ἔξοχος βεζίρης Ἀμπούλ), Ἀγγελικὴ Μαρινάκη (εὐτραφὴς ἀκόλουθος Χαλιμᾶ), Μιχάλης Κα-

τσούλης (Νουρεντίν, καθυστερημένος...γαμπρός Χαλιμᾶ) καί, τελευταῖος ἄλλ' ὄχι ἔσχατος, ὁ βαρύτονος Λούης Μανίκας, (νεκραναστημένος βασι-
λιᾶς Ρασίντ) μὲ μακροχρόνια, εὐστοφία, ἄνεση καὶ πεῖρα. Συμπέρασμα:
ΝΑ ΕΠΑΝΑΛΗΦΘΕΙ ἡ «Χαλιμᾶ». Ἔστω γιὰ 2½ ὥρες λυτρώνει ἀπὸ τῇ
μαυρίλα τῶν καιρῶν! («Ὀλύμπια», 15.2.2013).
